

його неспроможним жити – «*save in your Darkness I long to sleep*» [4] («врятуй у своїй Пітьмі, в якій я жадаю заснути»).

«*Oh Saturn, come... I shall not fear*» [4] (*О, Сатурн, прийди... я не буду боятись*) – Сатурн постає справжнім божеством, про милість якого можна благати, якого можна боятися. Але це не тільки локальний та вузький символ. Це саме той Сатурн, який може жити в кожному – страх настання майбутнього, страх втратити те, чим ти вже володієш. Набагато простіше «заснути», не йти проти Сатурна, дозволити речам бути стабільними, незмінними, не робити нічого, боячись зіткнутися з нерозумінням або неприйняттям. Така філософія є зрозумілою для кожної людини – від дарк-вейв музиканта-трансгендера до пересічного студента.

Отже, аналізуючи поезії Анни-Варні Кантондеа, ми бачимо образ Сатурна, який наскрізною лінією пролягає через усю її творчість. Сатурн у творах не є простою копією Сатурна з міфології. Він – сила, що прагне до хаосу, час, який сам створює і сам знищує.

Література

1. Шторм А. Німеччина: Apocalyptic Vision Records GmbH. URL: <http://www.soporaeternus.de/Info.html> (дата звернення 13.01.2020).
2. Кун М. Легенди і міфи Стародавньої Греції. Кив: Мистецтво, 1996. 472 с.
3. Бидерманн Г. Энциклопедия символов: пер. с нем. общ. ред. и предисл. И. С. Свенцицкой. Москва: Республика, 1996. 335 с.
4. Cantodea Anna-Varney Songs from the Inverted Womb. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Songs_from_the_Inverted_Womb (дата звернення 13.01.2020).

Ганзина В. О.,
магістрант,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент В. О. Юносова

ЗВЕРТАННЯ В СТРУКТУРІ РЕЧЕНЬ СПОНУКАЛЬНОЇ МОДАЛЬНОСТІ

Завдяки мові людина виражає свої думки, почуття й волевиявлення. Потреби такого спілкування забезпечують різні типи речень, які мають великі можливості для якнайточнішого вираження змісту повідомлюваного та передачі різноманітних відношень. Вияв конкретного зв'язку змісту, вираженого в реченні, з дійсністю називають модальністю. До сфери модальності зараховують значення, що відбивають характер комунікативної спрямованості висловлень (повідомлення, питання, спонування), протиставлення їх за ознакою ствердження / заперечення, вияви впевненості мовця в достовірності думки тощо [2, 367].

У сучасному українському мовознавстві зростає інтерес до речень спонукальної модальності, бо семантична, граматична, синтаксична і комунікативна структура речень дотепер досліджувалась насамперед на матеріалі речень розповідної модальності.

Речення спонукальної модальності сучасної української літературної мови досліджувалися здебільшого у зв'язку з вивченням категорії способу та способових форм дієслова в працях О. Мельничука, К. Городенської, А. Грищенка, М. Плющ, В. Русанівського та ін. Розглядаються спонукальні конструкції і в синтаксичних описах сучасної української мови як один з різновидів речення за метою висловлювання (І. Вихованець, Н. Гуйванюк, П. Дудик, А. Загнітко, М. Каранська, І. Слинько та ін.).

Мета нашої роботи – з'ясувати семантико-стилістичні особливості оформлення звертань у складі речень спонукальної модальності на матеріалі роману Павла Загребельного «Роксолана».

Зібраний шляхом суцільної вибірки матеріал засвідчує, що значну стилістичну роль у реченнях спонукальної модальності, ускладнених звертаннями, відіграють саме іменникові деривати, яким притаманна емоційно-оцінна конотація: – *Ой Миколайку, братику, найми же ти кухароньку* [1, 31]; – *Настасю, не ятри душу! – стогнуть бранки* [1, 7]; *Вставай, вставай, батечку, до суду, ведуть твоє дитячко до шлюбу* [1, 350]; «*Проклятий світ, – шепотіли нечутно її уста в темряві, – проклятий, заклятий! Матусю, порятуй мене!*» [1, 110]. Інтимність спілкування увиразнюють двокомпонентні вокативні одиниці, ускладнені прикметниковими чи займенниковими епітетами, пор.: «*Вернися, батеньку, вернися, рідненький, уже ж мене не однімеш і сам, старенький загинеш*» [1, 35]; ... *мамо, пусти мене в дитинство, матусю рідна!* [1, 120]; «*Смійся, дитино моя!*» – казала колись її мама [1, 37]; – *Мій султанине, утікайте!* [1, 221]; *Дозвольте, моя царствена валіде, хай кизляр-ага проведе вас у ваші покої* [1, 178]; – *Погляньте на ті хутра, мій повелителю* [1, 171]; – *Сину мій! Перестань, а то в тебе нічого не лишиться!* [1, 199]; *Мама лиш встигла штовхнути малу до сажка із свинями: «Дитино моя, рятуйся!»* [1, 33].

Переважають у таких конструкціях іменники-назви істот, зокрема загальні назви: *Мамо, порятуй свою дитину!* [1, 574]; – *Підійди до мене ближче, дівчино, – покликкала вона* [1, 72]; *Затям це собі, дівчино* [1, 103]; – *Сину мій! Перестань, а то в тебе нічого не лишиться!* [1, 199]; «*Дитино моя, рятуйся!*» [1, 33]; – *Іди геть, темна жінко, – сказав він тихо, але твердо* [1, 129]; *Дозвольте, моя царствена валіде, хай кизляр-ага проведе вас у ваші покої* [1, 178]; – *Ваша величність, врятуйте мене від цього нелюда! Приберіть його, мій повелителю!* [1, 232]; – *Мій султанине, утікайте!* [1, 221]; – *Ваша величність, моя султанино, правду мовлять, ніби ви з України? Це правда? Скажіть мені, ваша величність, благаю вас усім святим!* [1, 234]; «*Віруючі! Воюйте з тими з невірних, які близькі до вас: хай знають вашу жорстокість*» [1, 222].

Значно рідше у звертаннях трапляються власні назви: – *Паша Мустафа, – ласкаво сказав султан, – прошу вас, їжте* [1, 177]; *Кидай, Байдо, байдувати,*

бери мою дочку, та йди царювати [1, 417]; – *Настасю, не ятри душу! – стогнуть бранки* [1, 7]; – *Ой Миколайку, братику, найми же ти кухароньку* [1, 31].

Здебільшого цю групу структурують назви осіб за родинними стосунками (*мати, батько, дитина, син*), а також за соціальним станом, родом діяльності (*султан, султанша, повелитель, величність*).

Характер волевиявлення залежить від адресата мовлення. Зокрема в діалогах з особою, яка вища за соціальним станом, ужито форми дієслів у множині, що вказує на повагу до співрозмовника: – *Погляньте на ті хутра, мій повелителю* [1, 171]; *Дозвольте, моя царствена валіде, хай кизляр-ага проведе вас у ваші покої* [1, 178].

У вокативній сфері спонукальних речень в аналізованому романі засвідчені поодинокі приклади уживання іменників на позначення неістот: *Перейти через цю ріку, не доторкуючись до неї, з сухими підощвами, ...дати їй відчутти свою силу..., обезвладнити, зневажити, хай корчиться, стогне, метається, кричить!* [1, 89]; ... *Хай мують дощі й засипають сніги!* [1, 177]. У таких випадках значно знівельована функція адресування мовлення.

Ці та інші приклади свідчать про те, що введення в структуру спонукального речення додаткових компонентів створює виразний емоційно-експресивний план висловлень, ускладнює їхній модально-семантичний зміст.

Література

1. Загребельний П. Роксолана. Київ: Дніпро, 1983. 583 с.
2. Українська мова: Енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

Гвоздь О. А.,
магістрант,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Л. О. Алексєєва

ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ГРУППЫ ВВОДНЫХ КОМПОНЕНТОВ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Вводные конструкции были выделены в отдельный класс в начале XIX века. В истории русского синтаксиса их относили вначале к определенным группам наречий, затем – к модальным частицам, в XX веке вводные слова и словосочетания утвердились как самостоятельная грамматическая категория в качестве средств формирования и выражения субъективно-модальных значений.

Проблема вводных компонентов привлекает к себе пристальное внимание исследователей на протяжении всей истории лингвистики. К данной проблеме обращались такие известные ученые, как А. Аникин, В. Белошапкова,